

ЦАГДААГИЙН ЕРӨНХИЙ ГАЗРЫН МЭДЭЭЛЭЛ, ДҮН ШИНЖИЛГЭЭ, ШУУРХАЙ УДИРДЛАГЫН АЛБА

2020 оны 11 дүгээр
сарын 16-ны өдөр

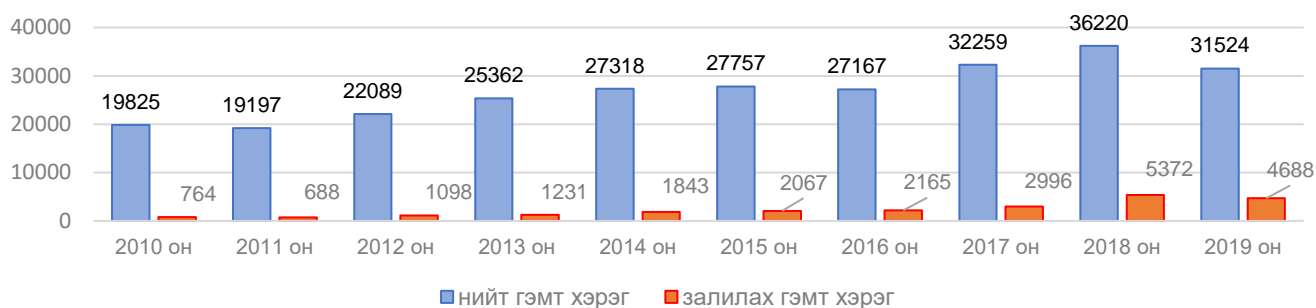
Улаанбаатар
хот

“ЗАЛИЛАХ” ГЭМТ ХЭРГИЙН НӨХЦӨЛ БАЙДАЛД ХИЙСЭН ДҮН ШИНЖИЛГЭЭ, СУДАЛГАА

НЭГ. ГЭМТ ХЭРГИЙН ТООН ҮЗҮҮЛЭЛТИЙН ТАЛААР

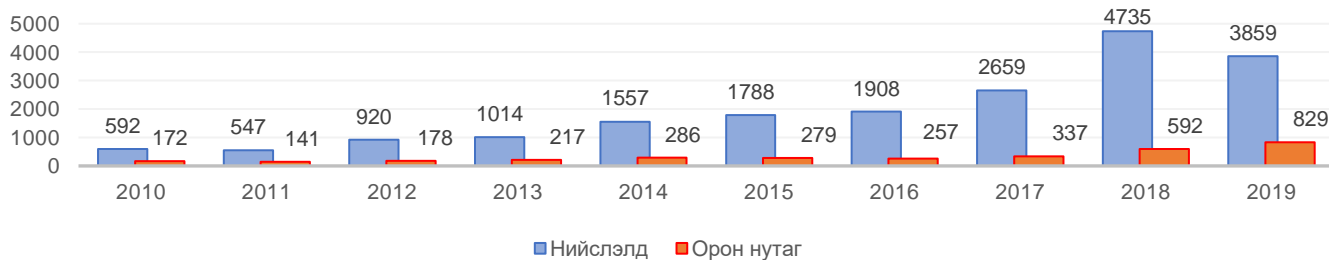
Цагдаагийн байгууллагад 2010-2019 он буюу сүүлийн 10 жилийн хугацаанд нийт 268.718 гэмт хэрэг бүртгэгдсэний 22.912 буюу 8.5 хувь нь “Залилах” гэмт хэрэг эзэлж байна.

Зураг 1. Нийт гэмт хэргийг залилах гэмт хэрэгтэй харьцуулбал, /2010-2019 он/

Залилах гэмт хэрэг сүүлийн 10 жилд, жилд дунджаар 2291, сард 381, өдөрт 16 бүртгэгдсэн бөгөөд 85.4 хувь нь нийслэлд, 14.5 хувь нь орон нутагт үйлдэгджээ.

Зураг 2. Залилах гэмт хэргийг үйлдэгдсэн газраар нь, /2010-2019 он/

Хүснэгт 1. Залилах гэмт хэргийг үйлдэгдсэн газраар нь харьцуулан харуулбал, /2010-2019 он/

Нутаг дэвсгэрээр	2010 он	2011 он	2012 он	2013 он	2014 он	2015 он	2016 он	2017 он	2018 он	2019 он	нийт	10 жс/дунд
Баян-Өлгий	2	11	4	1	12	4	2	7	18	38	99	9.9
Говь-Алтай	0	2	5	2	6	2	3	8	45	22	95	9.5
Завхан	4	0	3	5	8	5	7	2	3	15	52	5.2
Увс	5	7	5	7	15	9	5	4	7	7	71	7.1
Ховд	5	5	3	15	8	18	13	6	16	52	141	14.1
Архангай	11	2	5	8	11	8	19	14	26	34	138	13.8
Баянхонгор	9	5	5	4	4	5	6	14	35	26	113	11.3
Булган	5	2	4	4	5	3	2	9	5	18	57	5.7
Орхон	24	18	35	21	27	27	13	71	83	114	433	43.3
Өвөрхангай	5	6	5	6	4	10	5	7	27	28	103	10.3
Хөвсгөл	5	7	5	16	25	22	10	21	33	51	195	19.5
Говьсүмбэр	1	5	4	7	6	7	8	2	3	15	58	5.8
Дархан-Уул	16	15	9	21	41	45	66	44	86	124	467	46.7
Дорноговь	9	7	9	11	12	10	10	24	37	31	160	16.0

Дундговь	6	0	5	5	5	7	10	3	10	17	68	6.8
Өмнөговь	5	9	4	9	7	15	14	17	27	29	136	13.6
Сэлэнгэ	8	3	14	21	18	10	8	21	55	48	206	20.6
Төв	7	5	20	13	20	16	17	19	24	17	158	15.8
Дорнод	11	11	12	11	10	10	15	15	27	41	163	16.3
Сүхбаатар	1	2	5	10	22	16	7	11	27	33	134	13.4
Хэнтий	10	8	10	7	8	12	14	11	29	49	158	15.8
Орон нутаг	149	130	171	204	274	261	254	330	623	809	3205	32.05
Баянгол	147	113	268	242	372	418	484	511	1047	632	4234	423.4
Баянзүрх	132	113	143	210	322	353	385	635	1201	1004	4498	449.8
Сүхбаатар	76	88	201	181	311	409	356	613	904	675	3814	381.4
Сонгинохайрхан	63	94	86	121	152	158	174	286	487	475	2096	209.6
Хан-Уул	44	24	50	51	102	131	190	196	442	484	1714	171.4
Чингэлтэй	113	110	159	191	288	291	290	377	616	558	2993	299.3
Багануур	5	3	5	9	2	17	12	17	12	15	97	9.7
Багахангай	0	1	0	0	0	0	2	3	1	0	7	0.7
Налайх	12	1	8	9	8	11	15	21	25	16	126	12.6
Нийслэл	592	547	920	1014	1557	1788	1908	2659	4735	3859	19579	195.79
Бусад	23	11	7	13	12	18	3	7	14	20	128	12.8
Нийт	764	688	1098	1231	1843	2067	2165	2996	5372	4688	22912	229.12

Орон нутагт жилд дундажаар 320, нийслэлийн дүүргүүдэд 1957 залилах гэмт хэрэг бүртгэгдсэн байна.

Хүснэгт 2. Залилах гэмт хэргийг бусад төрлийн гэмт хэрэгтэй харьцуулбал, /2010-2019 он/

Гэмт хэргийн төрөл он	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Хүнийг санаатай алах	230	262	231	204	211	204	174	189	192	197
Бусдын бие махбодид гэмтэл учруулах	5817	5836	6542	7560	8133	8064	8248	8812	9134	8265
Хүчиндэх	342	367	305	344	300	279	290	376	519	481
Хулгайлах	5775	5274	6265	7881	8423	9169	9065	12222	12328	8968
Дээрэмдэх	520	536	552	620	686	537	474	1233	1497	868
Залилах	764	688	1098	1231	1843	2067	2165	2996	5358	4668
Танхайрах	1633	1824	1687	1839	1681	1582	1449	727	58	29

Залилах гэмт хэргийн 14697 хуурч мэхлэх, 4317 итгэл эвдэх, 1160 гэрээ, хэлцэл байгуулах, 539 мөнгө зээлэх үйлдлүүдийг хамгийн ихээр ашигласан байна.

Зураг 3. Залилах гэмт хэргийг хэлбэрээр нь харуулбал, /2010-2019 он/

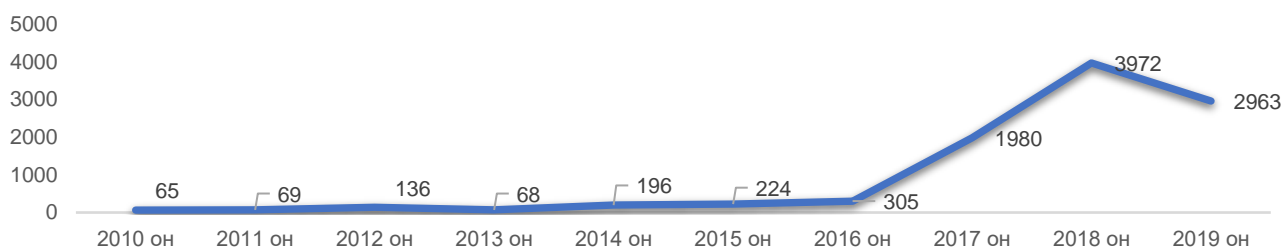

Хүснэгт 3. Залилах гэмт хэргийг үйлдсэн үйлдлийн аргаар нь харуулбал: /2010-2019 он/

Он	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	нийт
Гэрээ, хэлцэл ашигласан	8	57	175	170	104	165	127	225	77	52	1160
Завшсан	41	15	18	26	34	36	13	12	38	20	253
Мөнгө зээлсэн	29	20	40	61	77	80	103	47	48	34	539
Итгэл эвдсэн	90	96	8	238	415	470	494	599	910	997	4317
Бусдын нэр барьсан		37	3	154	81	18	5	17	87	39	441
Хадгалуулсан эд хөрөнгө завшсан	4	11	1	1	15	1	2	4	15	1	55
Хуурамч бичиг баримт ашигласан	23	1	27	22	57	76	36	33	19	18	312
Хуурч мэхэлсэн	387	420	677	547	1034	1157	1214	1810	3982	3469	14697
Бусад	182	31	149	12	26	64	171	249	196	58	1138

Энэ төрлийн гэмт хэргийн 87.1 хувь нь санаатай хэлбэрээр, бусдыг төөрөгдөлд оруулж, урьд олж авсан итгэлийг урвуулан ашиглах, хуурч мэхлэн бусдын эд хөрөнгө болон эд хөрөнгө өмчлөх, эзэмших эрхийг шилжүүлэн авах, биелэх боломжгүй зүйлийг боломжтой мэтээр итгүүлэх, байхгүй зүйлийг байгаа мэтээр төөрөгдүүлж санаатай хэлбэрээр үйлджээ.

Зураг 4. Эзэн холбогдогч нь тогтоогдоогүй залилах гэмт хэрэг

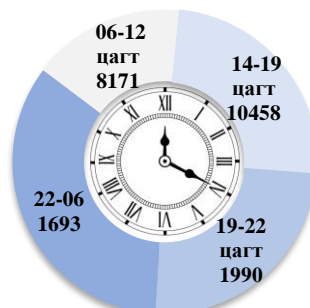

Залилах гэмт хэрэг нь хохирогч, сэжигтэн хоёр бие биенээ тодорхой хэмжээнд мэддэг, эд хөрөнгийн болон санхүүгийн харилцаа үүсгэх хэмжээний итгэлцэл үүссэн байдаг онцлогтой гэмт хэрэг, гэтэл эзэн холбогдогч нь тогтоогдоогүй гэмт хэргийн тоо сүүлийн 4 жилд өссөн нь гэмт хэргийн гаралт өссөн үндсэн шалтгаанаас гадна 2 шалтгаантай.

1. Нутаг дэвсгэрийн цагдаагийн газар, хэлтэст шалгагдаж байгаа энэ төрлийн гэмт хэргийг мэдээллийн санд бүртгэхдээ эзэнгүйгээр бүртгээд тодорхой хугацааны дараа эзэн холбогдогчийг тогтоосон байдлаар нөхөн бүртгэдэг.

2. Цахимаар залилуулсан гэмт хэргийн дийлэнх нь үл таних хүнд залилуулсан учир эзэн холбогдогч нь тогтоогдоогүй шалгагдаж байгаа шалтгаанууд нь хэргийн тоо өссөн.

Зураг 5. Залилах гэмт хэрэг үйлдэгдсэн гараг, цаг

Залилах гэмт хэргийн 81.5 хувь нь ажлын өдрүүдэд, ихэвчлэн ажлын цагаар үйлдэгджээ.

Хоёр. Тоон мэдээллийг статистик аргачлалд шилжүүлэх нь /2010-2019 он/

Хүснэгт 4. Залилах гэмт хэргийн абсолют өөрчлөлтийг гаргавал, /2010-2019 он/

2010 он	2011 он	2012 он	2013 он	2014 он	2015 он	2016 он	2017 он	2018 он	2019 он
688	764	1098	1231	1843	2067	2165	2996	5372	4688
	-76.00	410.00	133.00	612.00	224.00	98.00	831.00	2376.00	-684.00

Залилах гэмт хэргийн сүүлийн 10 жилийн тоон өгөгдлүүд дээр статистик хэлбэлзэл олох **далайцыг** тооцон үзвэл, 2010 онд хамгийн бага буюу 688 байсан бол 2018 онд хамгийн их буюу 5372 болж, гэмт хэргийн далайц нь 4684 болж өссөн байна.

Төвийн үзүүлэлт буюу **геометр дундаж хурдыг** тооцох аргаар 10 жилийн гэмт хэргийн өгөгдлийг $q_n = \sqrt[n]{a_1 * a_2 * \dots * a_{n-1} * a_n}$ томъёогоор тооцож үзэхэд өсөлтийн дундаж хурд нь 1.22 буюу 22 процентоор өсөж байгаа нь гэмт хэргийн өсөлт их хурдтай байгааг харуулж байна.

Хамаарлын үзүүлэлт тооцох Корреляцийн коэффициент тодорхойлох аргаар 2 баганын харгалзах мөр хоорондын харилцан хамаарал нь нийт хамааралд хамаарах

$$r = \frac{\sum_{i=1}^n \left(\frac{x_i - \bar{x}}{\sqrt{\frac{\sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})^2}{n-1}}} \right) * \left(\frac{y_i - \bar{y}}{\sqrt{\frac{\sum_{i=1}^n (y_i - \bar{y})^2}{n-1}}} \right)}{n-1}$$

үзүүлэлтийг томъёогоор тооцож үзвэл, гэмт хэргийн өсөлтийн дундаж хурд 0.91646 гарч байгаа нь Корреляцийн коэффициент 1.00-0.90 үзүүлэлтийн их хүчтэй хамааралтай гэсэн тодорхойлт гарч байна.

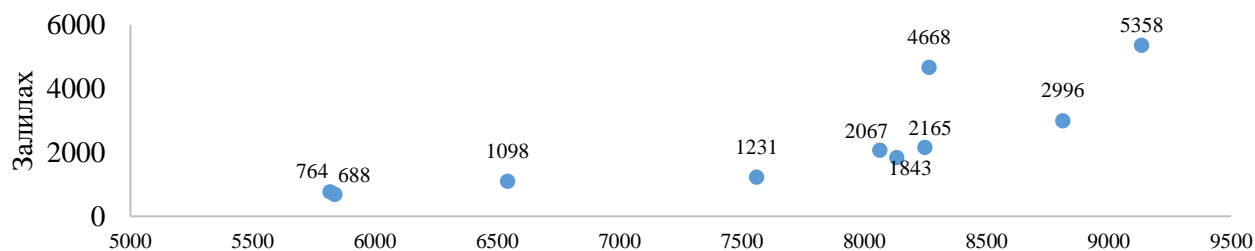
Хүснэгт 5. Гэмт хэргийн төрлүүдийн хоорондын хамаарлын шинжилгээний үр дүн:

	Хүнийг санаатай алах	Бусдын бие махбодид гэмтэл учруулах	Хүчиндэх	Хулгайлах	Дээрэмдэх	Залилах	Танхайрах	Мансууруулах сэтгэгцэд нөлөөлөх эм, бэлдмэл,
Хүнийг санаатай алах	1							
Бусдын бие махбод гэмтэл учруулах	-0.872**	1						
Хүчиндэх	-0.155	0.357	1					
Хулгайлах	-0.798**	0.942**	0.451	1				
Дээрэмдэх	-0.415	0.676*	0.778**	0.827**	1			
Залилах	-0.619	0.793**	0.802**	0.798**	0.814**	1		
Танхайрах	0.508	-0.655*	-0.868**	-0.713*	-0.818**	-0.961**	1	
Мансууруулах сэтгэгцэд нөлөөлөх эм, бэлдмэл,	-0.584	0.685*	0.741*	0.655*	0.657*	0.939**	-0.950**	1

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed). /Корреляцын коэффициент нь 99 хувийн итгэх мужид статистик ач холбогдолтой/

* . Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed). /Корреляцын коэффициент нь 95 хувийн итгэх мужид статистик ач холбогдолтой/

Зураг 6. Залилах ба Бусдын бие махбодид гэмтэл учруулах гэмт хэргийн хамаарал

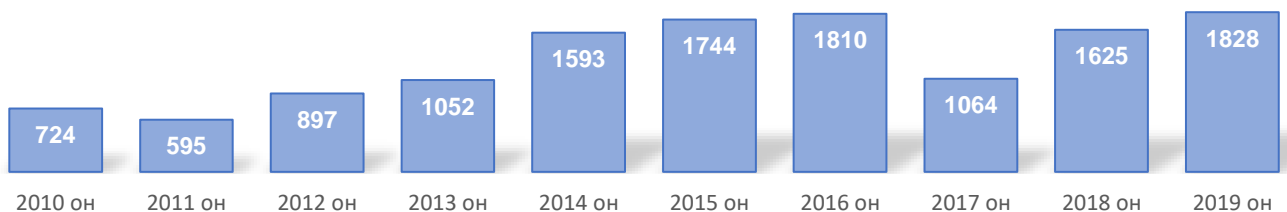
Гэмт хэргийн төрлүүдийн хоорондын хамаарлын хүч ба чиглэлийг тогтоохын тулд корреляцийн шинжилгээ хийж үр дүнг хүснэгт 5-д тусгасан. Коэффициентын өмнөх тэмдэг хасах байвал хамаарал нь урвуу, нэмэх байвал эерэг хамааралтай гэж ойлгоно. Тоон утга 1-рүү дөхөх тусам хамаарал хүчтэй байна. Хүснэгт 5-аас үзэхэд, залилах гэмт хэргийн бусдын бие махбодод гэмтэл учруулах, хүчиндэх, хулгайлах, дээрэмдэх, танхайрах, мансууруулах болон сэтгэцэд нөлөөлөх эм, бэлдмэл зэрэг бусад төрлийн гэмт хэргийн гаралт хоорондын корреляцийн коэффициент 0.7-оос их байна. Энэ нь эдгээр гэмт хэргийн хоорондын хамаарал эерэг бөгөөд хүчтэй байгааг илтгэж, нэг нь нөгөөгийнхөө гаралтад нөлөөлдөг гэж хэлж болохоор байна. Залилангийн гэмт хэрэг болон мансууруулах болон сэтгэцэд нөлөөлөх эм, бэлдмэл үзүүлэлтийн корреляцийн коэффициент 0.939 байгаа нь анхаарал татаж байна.

Зураг 6-аас харахад, бусдын бие махбодид гэмтэл учруулах гэмт хэргийн тоо өндөр үед залилах гэмт хэргийн тоо ч мөн өндөр байх хандлагатай харагдаж байна. Өөрөөр хэлбэл, энэ хоёр төрлийн гэмт хэргийн гаралт ойролцоо байгаа нь хамаарлын тоон утгаар хэмжвэл корреляцийн коэффициент 0.793 буюу хамаарлын хүч нь өндөр байгааг илэрхийлж байна.

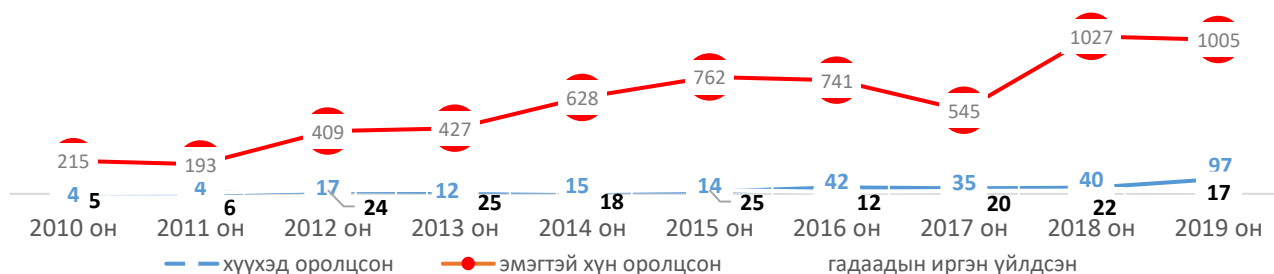
Гурав. Залилах гэмт хэргийн сэжигтэн

Улсын хэмжээнд сүүлийн 10 жилд /2010-2019 он/ цагдаагийн байгууллагад нийт 203412 хүн гэмт хэрэгт холбогдон шалгагдсаны 12932 буюу 6.3 хувь нь залилах гэмт хэрэгт холбогдон шалгагдсан байна.

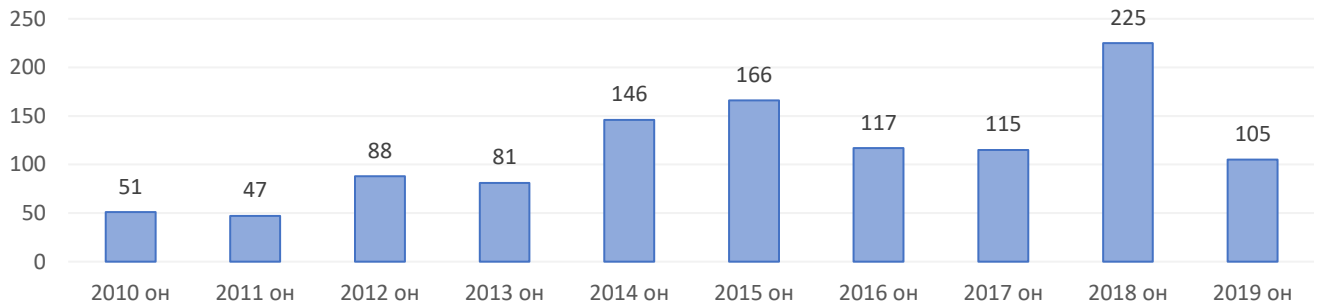
Зураг 7,8. Залилах гэмт хэрэгт холбогдон шалгагдсан нийт сэжигтэн, /2010-2019 он/

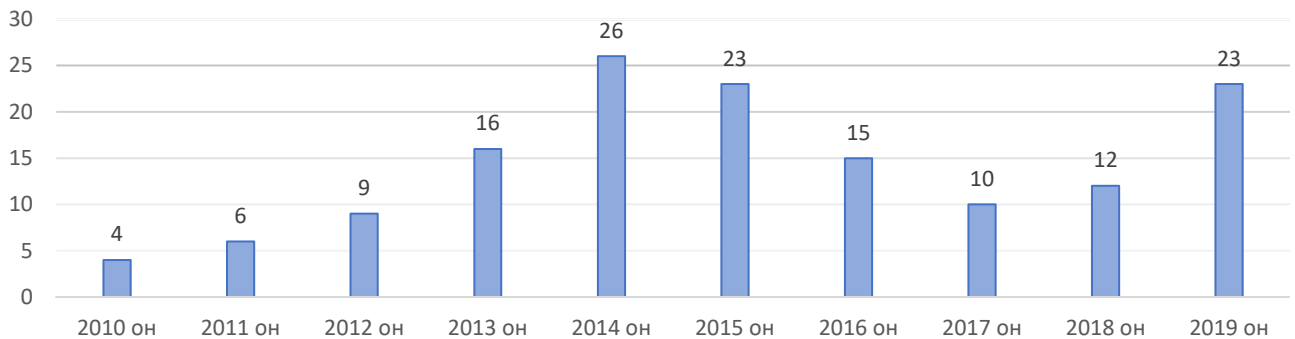
Энэ гэмт хэрэг үйлдсэн хүмүүсийн 5952 буюу 48.8 хувь нь эмэгтэй, 51.2 хувь нь эрэгтэй, 2.2 хувь хүүхэд, 1.4 хувь нь гадаадын иргэн байна.

Зураг 9. Бүлэглэж үйлдсэн залилах гэмт хэрэг : /2010-2019 он/

Зураг 10. Согтуугаар үйлдэгдсэн залилах гэмт хэрэг: /2010-2019 он/

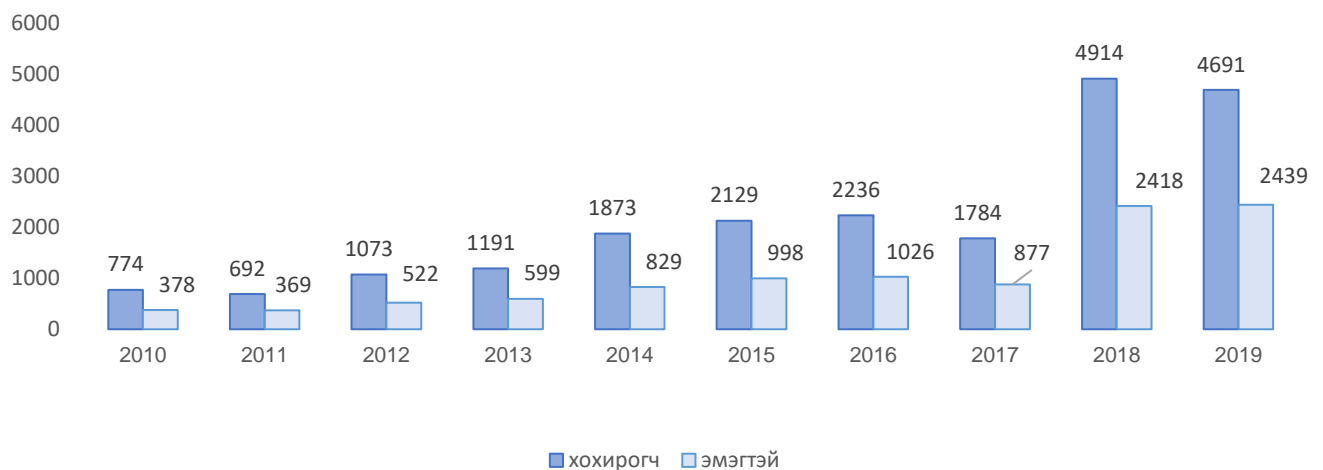

Залилах гэмт хэрэг үйлдэгчдийн 9.3 хувь нь бүлэглэн, 1.1 хувь нь согтуугаар үйлдсэн байна.

Дөрөв. Залилах гэмт хэргийн хохирогч, хохирлын хэмжээ

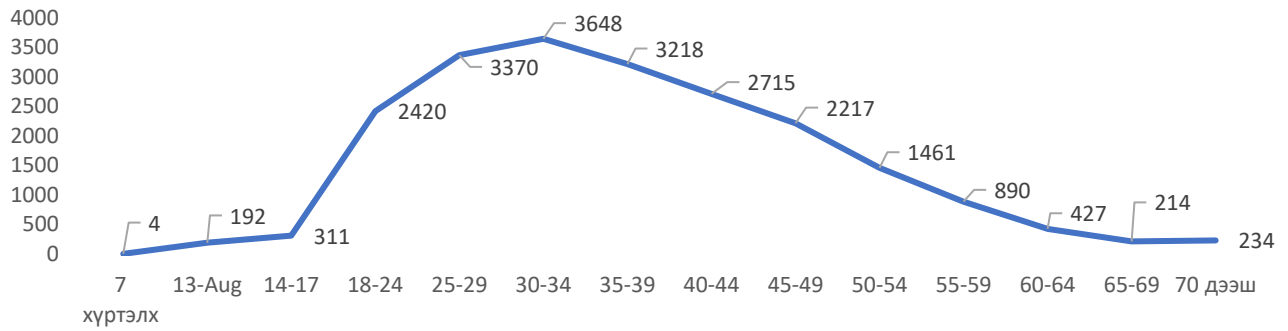
Улсын хэмжээнд сүүлийн 10 жилийн хугацаанд нийт 268.718 гэмт хэрэгт 268.917 хүн хохирсоны 63.4 хувь нь нийслэлд, 36.2 хувь нь орон нутагт байна. Залилах 22.912 гэмт хэрэгт 21357 хохирсоны 10455 буюу 49 хувь нь эмэгтэй хүн хохирчээ.

Зураг 11. Залилах гэмт хэргийн хохирогчийг хүйсээр нь, /2010-2019 он/

Хохирсон иргэдийн 27.1 хувь нь 18-29 насны, 32.1 хувь нь 30-39 насны, 23 хувь нь 40-49 насны, 11 хувь нь 50-59 насны, 4.5 хувь нь 60 аас дээш насныхан байна.

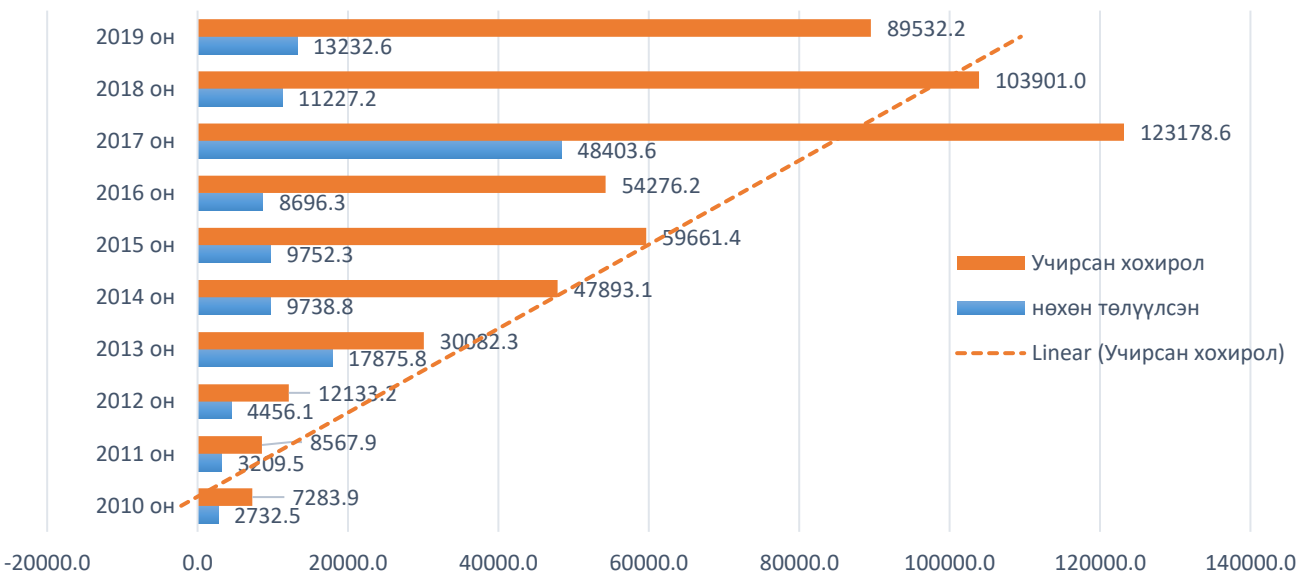
Зураг 12. Хохирогчдын насны байдлаар нь, / 2010-2019 он/

Залилах гэмт хэргийн хохирогчдын 50 орчим хувь нь ажилгүй, 45 орчим хувь нь тусгай дундаас дээш боловсролтой, ихэвчлэн 30-45 насны хүмүүс хохирсон байна.

Улсын хэмжээнд 2010-2019 онд гэмт хэргийн улмаас нийт 1242 тэрбум 780.0 сая төгрөгийн хохирол учирсанаас 456.5 тэрбум төгрөгийн /35.1 хувь/ хохирлыг нөхөн төлүүлсэн байна. Үүнээс залилах гэмт хэргийн улмаас иргэн, байгууллага, аж ахуйн нэгжүүдэд 536.5 тэрбум төгрөгийн хохирол учирсаны 129.3 тэрбум буюу 24.1 хувийн хохирлыг нөхөн төлүүлж, 44.4 тэрбум буюу 8.2 хувийн хохирлыг битүүмжилжээ.

Зураг 12. Учирсан нийт хохирол, нөхөн төлүүлэлт /2010-2019 он/

Тав. Залилах гэмт хэрэг өссөн шалтгаан, нөхцөлийн талаар

Залилах гэмт хэрэг өссөн шалтгааныг 3 ангилж байна.

1. Хууль эрх зүйн өөрчлөлтийн хүрээнд,
2. Шинэ төрлийн гэмт үйлдэл бүртгэгдсэнээс,
3. Бусад нөхцөл байдлын улмаас.

1. Хууль эрх зүйн шинэчлэлт, өөрчлөлтийн улмаас гэмт хэргийн тоо өссөн.

1.1. Цагдаагийн байгууллага иргэнээс гэмт хэргийн шинжтэй гомдол, мэдээллийг хүлээн авч шийдвэрлэхдээ 2002 оны Эрүүгийн байцаан шийтгэх хуулиар 19 хоногт шалгаад гэмт хэргийн шинжтэй үйлдэл тогтоогдсон тохиолдолд Эрүүгийн хуулийн холбогдох зүйл ангиар эрүүгийн хэрэг үүсгэн, мөрдөн байцаалтын ажиллагаа явуулж байсан. Шинээр батлагдсан Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуульд гэмт хэргийн шинжтэй, гомдол, мэдээллийг шалгах хугацаа 5

хоног гэж зааснаар шууд хэрэг бүртгэлтийн хэрэг нээж шалгаж байгаа нь гэмт хэргийн тоо өсөхөд нөлөөлж байна. Тодруулбал, Залилах гэмт хэрэг

Он	Гомдол, мэдээллийн шийдвэрлэх хугацаа	ЭХҮ	ЭХҮТ
2016 он	19 хоног	779	1532
2019 он	5 хоног	1232	1037

1.2. 2002 онд батлагдсан Эрүүгийн хуулийн 148 дугаар зүйл буюу “Бусдын эд хөрөнгийг залилан мэхэлж авах” гэмт хэргийн хувьд хохиролын доод хязгаарыг зааж, дээрх үйлдлийн улмаас бага бус хэмжээний хохирол учирсан байхыг шаарддаг байсан бол шинэ Эрүүгийн хуулийн 17.3 дугаар зүйлд хохиролын хэмжээ заагаагүй, залилах гэмт хэргийн шинжтэй үйлдэл хийсэн, бусдад хохирол учруулсан бол гэмт хэрэг үйлдсэн гэж үздэг болсон нь гэмт хэргийн тоо өсөх шалтгааны нэг болсон.

1.3. 2002 онд батлагдсан Эрүүгийн хуулийн 146 дугаар зүйлд заасан “бусдын эд хөрөнгийг булаах” гэмт хэргийг шинэ Эрүүгийн хуульд гэмт хэрэгт тооцохгүй болсонтой холбоотойгоор өмнө булаах гэмт хэргээр зүйлчилж байсан хүний эд зүйл булааж зугтах гэмт хэргийг одоо Эрүүгийн хуулийн 17.3 дугаар зүйлд заасан залилах гэмт хэргээр зүйлчилж мөрдөн шалгах ажиллагаа явуулж байгаа нь энэ төрлийн гэмт хэрэг өсөхөд нөлөөлсөн. Тухайлбал, 2016 онд Бусдын эд хөрөнгийг булаах гэмт хэрэг 176 бүртгэгдэж байсан байна.

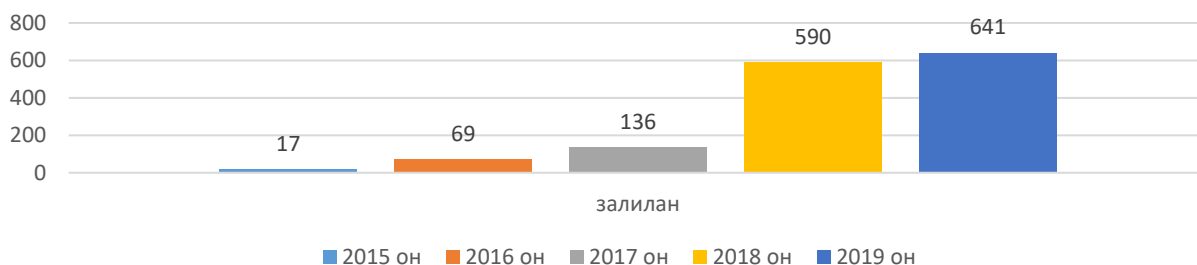
1.4. Энэ төрлийн гэмт хэрэг үйлдсэн хүмүүст оногдуулах хуулийн хариуцлага сул байна. Тухайлбал, 2017-2019 онд шүүхээр 1189 хэрэгт 1028 хүн ял шийтгүүлсэний 241 урьд ял шийтгэгдсэн хүн, 2 ба түүнээс дээш удаа ял шийтгэгдсэн 161, 3 ба түүнээс дээш удаа ял шийтгэгдсэн хүн 80 байна. Ял шийтгэлийн төрлөөр авч үзвэл 455 хүнийг торгож, 239 хүнийг хорих, 227 хүнийг нийтэд тустай ажил хийлгэх ялаар тус тус шийтгэсэн тоон мэдээллээс харж болохоор байна.

2. Шинэ төрлийн гэмт үйлдлүүд олноор бүртгэгдсэн нь гэмт хэргийн гаралт өсөх шалтгаан болж байна: 2018 онд 11.8 хувь, 40 хувь өссөн

2.1. Цагдаагийн байгууллагын гэмт хэргийн мэдээллийн санд бүртгэгдсэнээр цахим орчинд залилуулсан гэх гомдол, мэдээлэл 2018 онд 522, 2019 онд 1373 бүртгэгдсэн нь 2.6 дахин өссөн байна.

Цахим орчинд залилуулсан гэмт хэрэг 2015 онд 17, 2016 онд 69, 2017 онд 136, 2018 онд 590, 2019 онд 641 гэмт хэрэг болж тус тус өссөн бөгөөд 2015 онд бүртгэгдсэн гэмт хэргийг 2019 онтой харьцуулахад 37.7 дахин өссөн статистик тоон мэдээлэл гарч байна.

Зураг 13. Цахим орчинд үйлдэгдсэн залилах гэмт хэрэг /2015-2019 он/

Цахим орчинд үйлдэгдсэн залилах гэмт хэрэг ихэвчлэн фэйсбүүк, мэйл хаягаар нэвтэрч хүний нэр барин мөнгө залилсан үйлдлүүд байна. Цахим залилангийн үйлдэл нь хэлбэрийн хувьд цахим шуудангийн луйвар, романс луйвар, зээл олгох, банкны залилан, үнэгүй бараа өгөх, мөнгө гуйх зэргээр үйлдэгджээ. Тодруулбал:

Цахим шуудангийн луйвар: - Манай улсын гадаад худалдаа эрхэлдэг иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагууд харилцагч талаас ирсэн цахим шууданд төлбөрийн данс солигдсон, өөрчлөгдсөн үндэслэлээр өөр дансанд төлбөрийг шилжүүлэхийг хүссэн цахим шуудан хүлээж авдаг ба тус шилжүүлгийг хийснээр цахим шуудангийн луйврын хохирогчид болдог.

Романс луйвар. Интернет орчинд харилцаа тогтоон хүний итгэлийг олж аван улмаар үүнийгээ ашиглан залилангийн гэмт хэрэг үйлдэхийг романс луйвар гэж ойлгож болно.

Зээл олгох. Цахим шуудан болон олон нийтийн сүлжээ сайтуудаар маш бага хүүтэй барьцаагүй, баталгаатай зээл гэх утгатай захидал болон нийтлэлүүд нийтлэгддэг. Үүний дагуу хэн нэгэн холбогдоход гэмт этгээд та эхлээд авах гэж байгаа зээлийнхээ тодорхой хувийг шимтгэлд төлөх ёстой, дараа нь та татвараа төлөх ёстой гэх нэрийдлээр луйврын гэмт хэргийг үйлддэг байна.

Банкны залилан. Таны имэйл хаягт банкны албан ёсны мэт хуурамч имэйл хаяг ирэх ба танаас банкны мэдээлэл асууж, баталгаажуулахыг шаарддаг. Банк хэзээ ч таны хувийн мэдээллийг асууж имэйл явуулдаггүй. Харин гэмт этгээд таны хувийн мэдээллийг өөрийн болгосноор дурын гэмт хэргээ үйлдэх нөхцөл боломж нь бүрдсэн байдаг.

Үнэгүй бараа. Гэмт этгээдүүд онлайнаар олон улсад нэр хүндтэй хүмүүс болон байгууллагын нэрийг барьж та азтан боллоо, та үнэгүй авах боломжтой гэх утга бүхий имэйлийг таны имэйл рүү явуулна. Улмаар та хожсон эсвэл үнэгүй авах боломжтой бараагаа авахын тулд таны кредит карт, гэрийн хаяг болон бусад мэдээллийг асуух болно. Хэрэв та өөрийн мэдээллээ өгсөн тохиолдолд дансан дахь мөнгөө алдах эрсдэлтэй.

Мөнгө гуйх. Онлайнаар таны танилын хаягаас эсвэл таны танилын хаягтай төсөөтэй хуурамч хаягаас танруу яаралтай мөнгө зээлээч, өнөөдөр орой эсвэл маргааш өглөө өгнө, хүүтэй нь хамт өгнө гэж урьдчилан бэлтгэсэн дансанд хохирогчоос мөнгийг нь залилж авдаг байна.

Дээрх гэмт хэргүүдээс иргэдийн фэйсбүүк хаягийн нэвтрэх нэр, нууц үгийг авах, таах зэргээр хууль бусаар нэвтэрч ойр дотны хүн, найз нөхөд рүү нь эзэмшигчийн өмнөөс чат бичиж мөнгө залилаж байгаа хэрэг ихэвчлэн үйлдэгсээр байна.

2.2. Олон шатлалт маркетинг, пирамид тогтолцооны луйврын аргаар үйлдэгдсэн гэмт хэрэгт богино хугацаанд их хэмжээний мөнгөөр, олон тооны иргэд хохирчээ. Тухайлбал, Олон шатлалт маркетинг, пирамид тогтолцооны луйврын аргаар үйлдсэн Бүгд Найрамдах Казахстан Улсын иргэн Маженов Марат нарт холбогдох эрүүгийн ... дугаартай хэрэгт “Жи тайм корпорейшн” ХХК-ийг үүсгэн байгуулж, улмаар “олон шатлалт маркетинг, пирамид тогтолцооны луйврын арга” ашиглан 3 сарын хугацаанд 12.365 иргэнийг 38.161.778.857 төгрөгийн буюу их хэмжээний хохирол учруулан залилсан хэргийг онцлон дурдаж болох байна. Монгол Улсын иргэн Г.Номин, Г.Төгөлдөр нарт холбогдох эрүүгийн ... дугаартай хэрэгт Г.Төгөлдөр нар нь 2017 оны 01 дүгээр сарын 31-ний өдөр “Бизнесийн зөвлөгөө өгөх, Гадаад худалдаа, Худалдааны зуучлал” чиглэлээр үйл ажиллагаа явуулахаар “Юнит сайклер” ХХК-ийг үүсгэн байгуулан 1-6 үе, шат түвшинтэй, эхний хүн 55.000-2.020.000 төгрөгийг төлж элсэн, өөрийн араас 2 хүн элсүүлэх буюу 2+2 зарчмаар хүн элсүүлэн нийт “олон шатлалт маркетинг, пирамид тогтолцооны луйврын арга” ашиглан давхардсан тоогоор 3.848 иргэнээс 3.504.830.020 төгрөгийг төвлөрүүлэн уг хэргийн улмаас 659 хүнд 814.576.000 төгрөгийн хохирол учруулсан хэргүүдийг дурьдаж болохоор байна.

3. Бусад нөхцөл байдлаас шалтгаалсан гэмт хэргүүд:

3.1. Цагдаагийн байгууллагад хөдлөх болон үл хөдлөх хөрөнгийг худалдах, худалдан авах, түрээслэх, түрээслүүлэх, арилжих, өндөр хүүтэй мөнгө зээлэх нэрээр гэрээ байгуулж, хохирогчийн эд хөрөнгийн эзэмших, өмчлөх эрхийг шилжүүлэн авахдаа өөрсдийн үйлдлийг гэмт хэргийн шинжгүй, иргэний эрх зүйн харилцааны явцад үүссэн гэрээний маргаантай асуудал болгож харагдуулах зорилгоор нотариатаар батлуулж, хууль зүйн хувьд хүчин төгөлдөр акт мэтээр үйлдэж байна.

3.2. Иргэний хэрэг шүүхэд хянан шийдвэрлэх хуулийн процесс удаан, шүүхийн тэмдэгтийн хураамж төлөхөөс зайлсхийж цагдаад ханддаг явдал элбэг байгаа нь залилах гэмт хэрэг өссөх шалтгаан болж байна.

ДҮГНЭЛТ

Сүүлийн 10 жилийн хугацаанд залилах гэмт хэрэг 79 хүртэл хувиар өссөн нь нийгэм, эдийн засгийн суурь шалтгаанаас хамааралтай байна. Үүнд:

1. Хүн амын нягтрал суурьшил, эдийн засгийн хөгжлийг даган нийслэлд энэ төрлийн гэмт хэргийн 85.4 хувь нь нийслэлд үйлдэгдэж байна. Корреляцийн шинжилгээнээс үзвэл энэ үзүүлэлт цаашдаа хэвээр хадгалагдана. Хүн ам ихтэй Нийслэлийн Баянзүрх, Баянгол, Сүхбаатар дүүргүүд, Дархан-Уул, Орхон, Сэлэнгэ, Хөвсгөл аймгуудад энэ төрлийн гэмт хэрэг өснө.

2. Залилах гэмт хэрэг үйлдэгчдийн нийгмийн байдлыг судалж үзэхэд 45 орчим хувь нь тусгай дундаас дээш боловсролтой, 60 орчим хувь нь ажилгүй, 50 хувь нь 30-45 насны хүмүүс

үйлджээ. Энэ нь ахуйн хүрээнд үйлдэгдэж байгаа залилах гэмт хэргийн нийтлэг дүр зураг бөгөөд ажилгүйдэл энэ төрлийн гэмт хэрэгт нөлөөлж байгааг харуулж байна.

3. Залилах гэмт хэргийг цахим хэрэгсэл, сүлжээ ашиглах, олон шатлалт сүлжээний бизнесээр халхавчлах аргаар тус тус үйлдэж байна. Эдгээр аргаар үйлдэгдэж байгаа иргэд нь өөрсдийн буруутай үйл ажиллагаа, шуналаас энэ төрлийн гэмт хэрэгт өртөж хохирсон байна. Залилах гэмт хэргийг зохион байгуулалттайгаар, удаа дараа үйлдэгчид нь хохирогчийг урьдчилан судалж, тэдэнд чиглэсэн урхи тавих аргаар үйлдэж байгаа тул залилах гэмт хэрэгт хохирогчдын дэлгэрэнгүй судалгааг гаргаж дүн шинжилгээ хийх хэрэгтэй байна.

4. Цагдаагийн байгууллагаас энэ оны 01 дүгээр сараас эхлэн залилах гэмт хэргийг бууруулах чиглэлээр үе шаттай зохион байгуулж байгаа “Ятгах тусам нягтал”, “Нягтлах тусам аюулгүй” нэгдсэн арга хэмжээ үр дүнгээ өгч, нийгэмд сэрэмжлүүлсэн, нөлөөллийн ажлуудыг хийж байгаа нь энэ оны эхний 10 сарын байдлаар гэмт хэргийн гаралт 14.7 хувиар буурсан үзүүлэлтээс харагдаж байх тул цаашид иргэдэд чиглэсэн шинэлэг, сэрэмжлүүлж, сануулсан урьдчилан сэргийлэх ажил, арга хэмжээг холбогдох мэргэжлийн байгууллагатай хамтран түгээх нь гэмт хэргийн гаралт буурахад нөлөөлнө гэж дүгнэж байна.

5. Мөн энэ төрлийн гэмт хэргийг дотооддоо шалгаж буй зүйлчлэл, ажлын үзүүлэлтэд хяналт шалгалтын ажлыг зохион байгуулах шаардлагатай байна. Учир нь иргэд хоорондын гэрээ хэлцлийг цагдаагийн байгууллага шалгахгүй шүүх шийдвэрлэнэ гэсэн халхавчийн дор энэ төрлийн гэмт хэргүүд шалгагдахгүй ял завших орчин бүрдүүлж болохгүй байна.

САНАЛ

1.1. Нийслэл, дүүргийн засаг захиргааны нэгжийн удирдлагын дэмжлэгтэйгээр иргэдэд хууль зүйн зөвлөгөө, тусламж үзүүлэх үйлчилгээний цэгийг нутаг дэвсгэртээ нэмэгдүүлж, эрх зүйн тусламж үзүүлэх, зөвлөгөө өгөх, мэдээ, мэдээлэл түгээх ажлыг зохион байгуулах;

1.2. Хэвлэл мэдээллийн байгууллага, банк санхүү, худалдаа үйлчилгээний газруудад болон цахим орчинд залилах болон санхүүгийн гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх агуулга бүхий санамж, сэрэмжлүүлгийг байршуулж, нөлөөллийн ажлыг идэвхжүүлэх;

1.3. Хувь хүний болон байгууллагын интернэт сүлжээнд холбогдсон бүх компьютерт лицензтэй үйлдлийн систем, вирусны хамгаалалтын систем зэргийг заавал суулгах, үл таних хүнээс ирсэн хавсралт, файл зэргийг нээхгүй байх, мөнгөний гүйлгээ, худалдан авалт хийхдээ цахим шуудангаар ирсэн данс, баримт, гэрээ зэргийг лавлан асууж шалгадаг байх талаар мэдээллэн сурталчилж, сэрэмжлүүлэх;

1.4. Залилах гэмт хэргийн мэдээллийн санд “иргэний хэргийн шүүхийн шийдвэр гарсан эсэх” гэсэн чагтыг нэмж, Иргэний хэргийг хянан шийдвэрлэх шүүхэд шалгагдаад шийдвэрлэсэн хэргийг дахин цагдаагийн байгууллагад гомдол гаргасан эсэхэд сангаар хяналт тавих;

1.5. Монголын нотариатчдын танхимтай хамтарч, гэрчилж байгаа аливаа гэрээ, хэлцлийн нэгдсэн мэдээллийн санг үүсгэж бүртгэх, эрх бүхий байгууллага хэргийг шуурхай шалгаж шийдвэрлэхийн тулд сангаас мэдээлэл авах системийг бий болгох ажлыг зохион байгуулах;

1.6. Эрүүгийн хуулийн 17.3 дугаар зүйлд заасан хуурах, зохиомол байдлыг зориудаар бий болгох, баримт бичиг, цахим эд зүйл ашиглах, сүсэг бишрэлийг далимдуулах, бодит байдлыг нуух замаар бусдыг төөрөгдөлд оруулж, нэр хүнд, урьдын харилцааны итгэлийг урвуулан ашиглах зэрэг залилах гэмт хэргийн үйлдлийн аргуудыг илрүүлэх, баримтжуулах, нотлох баримтаар үнэлүүлэх талаар прокурорын байгууллагаас чиглэл авах;

1.7. “Залилах” гэмт хэргийн хохирогчдын сэтгэл зүйн байдалд мэргэжлийн судалгааны байгууллага, сэтгэл зүйчидтэй хамтран нөлөөллийн хүчин зүйлийн судалгааг хийж, урьдчилан сэргийлэх ажилд хэрэгжүүлэх саналуудыг хүргүүлж байна.

ДҮН ШИНЖИЛГЭЭ, СУДАЛГААНЫ ХЭЛТЭС